

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาประสิทธิภาพการลงคะแนนเลือกตั้ง
ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการ
กรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นางสาวชนิดาภา ชนิตาณนนท์

ตำแหน่ง พนักงานการเลือกตั้งชำนาญการ กลุ่มงานจัดการ
เลือกตั้ง
และการมีส่วนร่วม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง
ประจำกรุงเทพมหานคร

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๓๗
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๓

๑. หัวข้อ การพัฒนาประสิทธิภาพการลงคะแนนเลือกตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๒. ความสำคัญของการศึกษา / ที่มาของการนำเสนอ

การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยทั้งสามอำนาจ อันได้แก่ อำนาจอธิปไตย อำนาจบริหาร และอำนาจอตุฎการ เป็นของปวงชนทั้งประเทศ ประชาชน ของตนเอง โดยตรง และก็เป็นไปได้ยากที่ประชาชนทุกคนจะจัดการปกครองประเทศด้วยตนเองได้ จึงก่อเกิดเป็นการปกครองทุกคนมีสิทธิปกครองในรูปแบบ “ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy)” ขึ้นมา กล่าวคือ เป็นการปกครองที่มีบุคคลจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนมาใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน เพื่อทำหน้าที่บริหารและปกครองประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่ตอบสนองเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งการคัดเลือกตัวแทนของประชาชนเข้ามาบริหารปกครองประเทศนั้นมักกระทำผ่านกระบวนการเลือกตั้ง แม้ว่าการเลือกตั้งจะไม่ใช่ทั้งหมดของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ “การเลือกตั้ง” เป็นหัวใจสำคัญหรือเป็นองค์ประกอบหลักที่ขาดไม่ได้ของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยประเทศไทยมีการเลือกตั้งมาเป็นระยะเวลานานนับตั้งแต่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีการเลือกตั้ง ๒ ครั้งที่ถูกวินิจฉัยให้เป็นโมฆะและไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ นั่นก็คือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ รวมถึงมีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา ๔ ครั้ง ระบบการปกครองของรัฐ วัตถุประสงค์หลักคือต้องการให้มีความมั่นคงภายในประเทศ เมื่อมีการพัฒนาจึงต้องกระจายอำนาจเพื่อแบ่งเบาภาระรัฐบาลและตอบสนองคนในท้องถิ่นทั่วถึง สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ทฤษฎีการเมือง การบริหาร จัดสรรทรัพยากร ร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมตรวจสอบ เป็นการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาแบบพึ่งตนเองทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นข้าราชการการเมืองมาจากการแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๖ เป็นต้นมา การเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีขึ้นครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๕๑๘ สืบเนื่องมาจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๘ กำหนดให้กรุงเทพมหานครเป็นทางการเมืองมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มาจากการเลือกตั้งอยู่ในตำแหน่งตามวาระ ๔ ปี มีอำนาจหน้าที่ตามระเบียบกฎหมายการปกครองท้องถิ่นรูปแบบพิเศษใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีอำนาจอิสระในการบริหารจากรัฐได้ตามขอบเขตตามที่กฎหมายกำหนด ประชาชนในกรุงเทพมหานครสามารถเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้บริหารท้องถิ่นกรุงเทพมหานครโดยตรงในรูปแบบการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ใช้อยู่เดิมหรือ

การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแบบใช้บัตรเลือกตั้ง (กากบาท) สามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพจากข้อมูล ปัญหา ดังนี้

(๑) ปัญหาด้านงบประมาณในการจัดการเลือกตั้งมีมูลค่าค่อนข้างสูง การจัดพิมพ์บัตรเลือกตั้ง การจ้างบุคลากร ยิ่งไปกว่านั้นมีการทุจริตเกิดขึ้นก็จำเป็นต้องสูญเสียงงบประมาณจำนวนมากนี้อีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดการเลือกตั้งใหม่

(๒) ปัญหาในขั้นตอนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีหลายขั้นตอนและค่อนข้างยุ่งยาก

(๓) ปัญหาในขั้นตอนการนับคะแนนที่ใช้เวลาค่อนข้างนาน และอาจมีโอกาที่จะคลาดเคลื่อน/ผิดพลาดได้สูง ทั้งจากความเหนื่อยล้าของเจ้าหน้าที่นับคะแนน หรือจากปัจจัยแวดล้อม อื่นๆ ที่อาจทำให้การนับคะแนนผิดพลาดได้

(๔) ปัญหาด้านการทุจริตในการเลือกตั้ง เนื่องจากการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในรูปแบบเดิมนั้นยังง่ายต่อการทุจริตในการเลือกตั้ง ทั้งในกระบวนการลงคะแนน ซึ่งอาจมีการปลอมแปลง เอกสารมาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง หรือในกระบวนการขนย้ายหีบบัตรเลือกตั้ง ซึ่งอาจเกิดการสับเปลี่ยนหรือ การสูญหายของหีบบัตรเลือกตั้งระหว่างทางได้ รวมไปถึงในกระบวนการนับคะแนน อันเนื่องมาจากมี การเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยบัตรดี-บัตรเสีย

การเลือกตั้งในหลาย ๆ ประเทศใช้รูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Smartmatic) เช่น สหรัฐอเมริกา บราซิล อินเดีย ญี่ปุ่น เป็นต้น ซึ่งการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นมีจุดเด่นหลายประการด้วยกัน เช่น ประหยัดงบประมาณในระยะยาวทั้งค่าใช้จ่ายในการผลิตบัตรเลือกตั้ง ค่าใช้จ่ายในการจ้างบุคลากรในกระบวนการเลือกตั้ง ประหยัดเวลาในกระบวนการนับคะแนน ทั้งยังสามารถลดจำนวนบัตรเสียได้อีกด้วย ดังนั้น ข้อดีของการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้ อาจช่วยพัฒนาประสิทธิภาพของการเลือกตั้งให้มีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำมากยิ่งขึ้น สำหรับประเทศไทยเอง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็มีแนวคิดที่จะนำการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้เช่นเดียวกัน โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ร่วมมือกับบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ในการจัดสร้างเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ต้นแบบ และได้มีการนำไปทดลองใช้ในการเลือกตั้งระดับสหกรณ์ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งควรรนำระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแก้ไขปัญหาข้างต้น ดังนั้น รายงานส่วนบุคคลจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะเปรียบเทียบและวิธีการปฏิบัติของการเลือกตั้ง แบบเดิม (กากบาท ใส่ตู้ นับคะแนน) และศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นของการเลือกตั้งแบบเดิม รวมไปถึงศึกษา ภาวะเปรียบเทียบและวิธีการปฏิบัติของการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ พร้อมทั้งทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของรูปแบบการเลือกตั้งทั้งสอง เพื่อศึกษาถึงข้อดี-ข้อเสียของแต่ละรูปแบบ ซึ่งจะนำไปสู่แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเสนอเป็นแนวทางในการปรับปรุง ยุติให้เหมาะสมกับการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อศึกษาภาวะเปรียบเทียบและวิธีการปฏิบัติในการลงคะแนนเลือกตั้งรูปแบบเดิมและระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบถึงข้อดีข้อเสียของวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมกับแบบอิเล็กทรอนิกส์

๓.๓ เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนเข้าใจเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเลือกตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์

๓.๔ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการลงคะแนน

๔. เป้าหมาย

๔.๑ ระยะที่ ๑ ต้องการศึกษาภาวะเปรียบเทียบและวิธีการปฏิบัติในการลงคะแนนเลือกตั้งรูปแบบเดิมและระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

๔.๒ ระยะที่ ๒ ต้องการเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของวิธีการลงคะแนนเลือกตั้งรูปแบบเดิมกับแบบอิเล็กทรอนิกส์ของข้อดีเผยแพร่สู่ประชาชน ปรับปรุงข้อเสียให้ประชาชนได้ยอมรับในการลงคะแนนเลือกตั้งระบบอิเล็กทรอนิกส์

๔.๓ ระยะที่ ๓ ศึกษาผลการทดลองเครื่องลงคะแนน โดยสัมภาษณ์บุคคลที่เคยใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน ๓ คน

๕. แนวคิด/หลักการที่ใช้ในการศึกษา

๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๕.๒ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

๕.๑ แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง

๕.๑.๑ ความหมายของ “การเลือกตั้ง” วิสุทธิ์ โปธิแทน ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งไว้ว่า หมายถึง การที่บุคคลได้เลือกบุคคลหนึ่งหรือบุคคลจำนวนหนึ่งจากหลายๆ คน หรือจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งบัญชีหนึ่ง หรือบัญชีจำนวนหนึ่งจากบัญชีรายชื่อหลาย ๆ บัญชี เพื่อให้ไปกระทำการอันหนึ่งอันใดแทนตน กระมล ทองธรรมชาติและคณะ ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งว่าเป็นกระบวนการทางการเมืองที่เป็นกิจกรรมทางการเมืองอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยด้วยการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปทำหน้าที่ในรัฐสภา และในรัฐบาล เป็นกลไกแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนที่เรียกร้องสนับสนุนให้มีการปฏิบัติ จัดทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมือง และการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชน ซึ่งคำนิยามนี้ถือเป็นคำนิยามของการเลือกตั้งที่มักถูกอ้างถึงอยู่เสมอใน วงการรัฐศาสตร์ พรรคกิจ ผ่องแผ้ว ได้ให้ความหมายการเลือกตั้งว่าเป็นกระบวนการทางการเมือง และการปกครอง เพราะ

การเลือกตั้งเป็นการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของประชาชนในการปกครองประเทศ เจตจำนงดังกล่าวปรากฏอยู่ในลักษณะของการเรียกร้อง (Demand) หรือสนับสนุน (Support) ต่อการตัดสินใจทั้งหลายในระบบการเมือง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการหรือกิจกรรมทางการเมือง ที่ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยได้แสดงออกซึ่งเจตจำนงของตนในการปกครองประเทศผ่านการเลือกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อเข้าไปกระทำการหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในทางการเมืองแทนตน รวมไปถึงการตัดสินใจในนโยบายสาธารณะที่มีผลกระทบต่อประชาชนด้วย

๕.๑.๒ ประวัติความเป็นมาของการเลือกตั้ง หากจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการเลือกตั้ง คงต้องย้อนกลับไปมองถึงจุดเริ่มต้นของการเลือกตั้ง นั่นคือ ประวัติความเป็นมาของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากทั้งการเลือกตั้งและการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันโดยตรง กล่าวคือ การเลือกตั้งถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามในการพิจารณาจัดแบ่งประเภทของการเลือกตั้งนั้น เราอาจแบ่งการเลือกตั้งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

(๑) การเลือกตั้งระดับชาติ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(๒) การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น

- สมาชิกสภาท้องถิ่น ได้แก่ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด สมาชิกสภาเมืองพัทยา และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

- ผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเมืองพัทยา และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๒๒๔ ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) จัดหรือดำเนินการให้มีการจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเลือกสมาชิกวุฒิสภา การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติ

(๒) ควบคุมดูแลการเลือกตั้งและการเลือกตั้งตาม (๑) ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และควบคุมดูแลการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย เพื่อการนี้ ให้มีอำนาจสืบสวน หรือไต่สวนได้ตามที่จำเป็นหรือที่เห็นสมควร

(๓) เมื่อผลการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) หรือเมื่อพบเห็นการกระทำที่มีเหตุอันควรสงสัยว่า การเลือกตั้งหรือการเลือกตั้งตาม (๑) มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม หรือการออกเสียงประชามติเป็นไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ให้มีอำนาจสั่งระงับ ยับยั้ง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกการเลือกตั้ง

หรือการเลือก หรือการออกเสียงประชามติ และสั่งให้ดำเนินการเลือกตั้ง เลือก หรือออกเสียงประชามติใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งบางหน่วย หรือทุกหน่วย

(๔) สั่งระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือกตาม (๑) ไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี เมื่อมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นกระทำการหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ที่มีลักษณะเป็นการทุจริต หรือทำให้การเลือกตั้งหรือการเลือกมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม

(๕) ดูแลการดำเนินงานของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๖) หน้าที่และอำนาจอื่นตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ในการสืบสวนหรือไต่สวนตาม (๒) คณะกรรมการการเลือกตั้งจะมอบหมายให้กรรมการการเลือกตั้ง แต่ละคนดำเนินการ หรือมอบหมายให้คณะบุคคลดำเนินการภายใต้การกำกับของกรรมการการเลือกตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดก็ได้

การใช้อำนาจตาม (๓) ให้กรรมการการเลือกตั้งแต่ละคนซึ่งพบเห็นการกระทำความผิด มีอำนาจกระทำได้สำหรับหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งที่พบเห็นการกระทำความผิด ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด

ความสำคัญของการเลือกตั้ง

เนื่องด้วยสังคมมีจำนวนคนและมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงไม่อาจจะปกครองได้ด้วยระบอบประชาธิปไตยทางตรง (Direct Democracy) จึงเกิดเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ซึ่งจำเป็นต้องมีการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนในการใช้อำนาจอธิปไตยแทนประชาชน โดยเป็นการมอบอำนาจให้บุคคลหรือ คณะบุคคลไปทำหน้าที่ปกครอง จัดสรรผลประโยชน์และดูแลทุกข์สุขของประชาชน ดังนั้น การเลือกตั้งจึงมีความสำคัญต่อประชาชนในการแสดงเจตจำนงการมีส่วนร่วม ร่วมทางการเมืองด้วยการไปทำหน้าที่ใช้สิทธิของตนเองเลือกผู้แทนในระดับต่าง ๆ โดยเลือกผู้ที่ตนเห็นว่าประโยชน์แก่ส่วนรวมตามแนวทางที่ตนต้องการโดยพิจารณาจากนโยบายของผู้สมัครหรือพรรคของผู้สมัครซึ่งการมอบอำนาจให้ใครก็ตามทำหน้าที่แทนเราจะต้องมอบด้วยความระมัดระวัง เพราะผลกระทบจากการใช้อำนาจนั้นจะส่งผลต่อตัวเราเอง และสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ การเลือกตั้งยังมีความสำคัญต่อประชาธิปไตยเพราะทำหน้าที่สะท้อนหลักการที่เป็นหัวใจหลายประการของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่

(๑) หลักการที่ว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้มีสิทธิ กำหนดว่าใครควรจะเป็นผู้มีอำนาจทางการเมือง และมีสิทธิถอดถอนผู้ใช้อำนาจเหล่านั้นออกจากอำนาจเมื่อบริหารงานไม่เป็นที่น่าพอใจ

(๒) หลักการเรื่องการมีส่วนร่วมและการแข่งขันทางการเมือง ด้วยการเปิดให้มีการแข่งขันกันอย่างเปิดเผยและเสรีในการขึ้นสู่อำนาจรัฐ แทนที่จะเป็นการสืบทอดผ่านทางสายเลือด โดยการผูกขาดแต่งตั้งกันเองในหมู่ชนชั้นนำ หรือด้วยการใช้กำลังอำนาจเพื่อยึดครองอำนาจรัฐ

(๓) หลักการเรื่องความเสมอภาคทางการเมืองผ่านหลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง สถาบันและกระบวนการเลือกตั้งให้โอกาส ให้พื้นที่ และให้อำนาจกับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในกระบวนการเลือกตั้ง ทุกคนได้ใช้สิทธิทางการเมืองในฐานะพลเมืองอย่างเสมอหน้ากันเมื่อเข้าคูหาเลือกตั้ง ทุกคนมีสิทธิมีเสียงเท่ากัน

การปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย

๑. เป็นหน่วยงานการปกครองขนาดเล็ก ซึ่งมีกฎหมายรับรองฐานะ
๒. มีอิสระในการบริหารจัดการจากรัฐในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด
๓. มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นด้วยตนเอง
๔. มีฐานะเป็นนิติบุคคล
๕. มีอาณาเขตที่แน่นอนชัดเจน

๖. มีสภาท้องถิ่น และ/หรือผู้บริหารท้องถิ่นมาจากการเลือกของประชาชนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ แตกต่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปโดยออกแบบใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะวงจรถ้องถิ่นและสามารถดำเนินการจัดทำบริหารสาธารณะได้อย่างเหมาะสม ซึ่งกรุงเทพมหานครจัดตั้งตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๒ แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น ๕๐ เขต ๑๖ สำนัก มีสำนักงานใหม่ ๒ แห่ง เรียกว่า ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ๑ และศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ๒

หน้าที่ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

เป็นตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๔๙ กำหนดให้ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมีอำนาจ ดังนี้

- (๑) กำหนดนโยบายและบริหารราชการของกรุงเทพมหานครให้เป็นไปตามกฎหมาย
- (๒) สั่ง อนุญาต อนุมัติเกี่ยวกับราชการของกรุงเทพมหานคร
- (๓) แต่งตั้งและถอดถอนรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ผู้ช่วยเลขานุการผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และแต่งตั้งและถอดถอนผู้ทรงคุณวุฒิเป็นประธานที่ปรึกษา ที่ปรึกษาหรือคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครหรือเป็นคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติราชการใด ๆ

(๔) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมอบหมาย

- (๕) วางระเบียบเพื่อให้งานของกรุงเทพมหานครเป็นไปโดยเรียบร้อย

(๖) รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร

(๗) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

ทั้งนี้ จำนวนประชากรในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (ข้อมูล ปี พ.ศ. ๒๕๖๒) จำนวนรวมทั้งสิ้น ๕,๖๒๓,๕๓๑ คน แยกเป็น เพศชาย จำนวน ๒,๖๔๔,๗๘๙ คน เพศหญิง จำนวน ๒,๙๗๘,๗๔๒ คน

๕.๒ ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิเคราะห์

๕.๒.๑ หลักประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ คือ ความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนระหว่างคุณภาพและปริมาณของ ปัจจัยนำเข้าคุณภาพและปริมาณของปัจจัยส่งออกจากการผลิต ใน พลอย สืบวิเศษ, ๒๕๕๘) กล่าวอีกนัยหนึ่งประสิทธิภาพ ก็คือ อัตราส่วนที่สะท้อนให้เห็นการ เปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติงานหนึ่งหน่วยต่อค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการปฏิบัติงานหนึ่งหน่วยนั้น หลักประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ การบริหารงานตามแนวทางการกำกับดูแลที่ดีให้สำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ โดยใช้เทคนิคและเครื่องมือการบริหารจัดการที่เหมาะสมให้องค์กรสามารถใช้ทรัพยากรทั้งด้านต้นทุนแรงงาน และระยะเวลาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงานตามภารกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและผู้ มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยทั่วไปแล้ว การจะพิจารณาว่าการดำเนินการใด ๆ มีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น มักพิจารณาในสองมิติ ได้แก่ (๑) การพิจารณาประสิทธิภาพในแง่ต้นทุนการเงินหรือต้นทุนทางทรัพยากร กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ ที่ใช้ต้นทุนการเงินหรือต้นทุนทางทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า Inputs) ผ่านกระบวนการ (process) ในปริมาณน้อยที่สุด เพื่อให้ได้ผลผลิต (ปัจจัยนำออก-Outputs) มากที่สุด ถือว่าเป็นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน การดำเนินการใด ๆ ที่ใช้ต้นทุน การเงินหรือต้นทุนทางทรัพยากรเข้าสู่กระบวนการผลิตในปริมาณเท่ากันหรือมากกว่า แต่กลับได้ผลผลิตในปริมาณน้อยกว่าก็จะถือว่าเป็นการดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีประสิทธิภาพที่น้อย กว่าโดยเปรียบเทียบ และ (๒) การพิจารณาประสิทธิภาพในแง่ต้นทุนทางเวลา กล่าวคือ การดำเนินการใด ๆ ผ่านกระบวนการผลิตโดยใช้ระยะเวลาสั้นที่สุด เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนหนึ่ง ถือว่าเป็นการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพในทางกลับกัน การดำเนินการใด ๆ ผ่านกระบวนการผลิตโดยใช้ระยะเวลานานกว่าโดยเปรียบเทียบ แต่กลับได้ผลผลิตในปริมาณน้อยกว่าหรือเท่ากับก็จะถือว่าเป็น การดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือมีประสิทธิภาพที่น้อยกว่านั่นเอง กล่าวโดยสรุปก็คือ ประสิทธิภาพ คือ ความสัมพันธ์ที่ได้สัดส่วนระหว่างต้นทุนทางการผลิตสินค้าและบริการ (ต้นทุน การเงินหรือต้นทุนทางทรัพยากร และต้นทุนทางเวลา) ต่อหนึ่งหน่วยที่ผลิตได้ที่มากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) ทั้งนี้ สามารถแสดงสูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพได้ดังนี้

$$E = O / I$$

โดยที่ E = ประสิทธิภาพ (Efficiency) O = ผลผลิต/ปัจจัยนำออก (Outputs) I = ต้นทุน/ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

ทั้งนี้ เมื่อกล่าวถึงหลักประสิทธิภาพแล้ว ก็เสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงหลักการบริหารที่คู่กันกับหลักประสิทธิภาพ นั่นก็คือ “หลักประสิทธิผล” ซึ่งจะได้อธิบายดังต่อไปนี้

๕.๒.๒ หลักประสิทธิผล ประสิทธิผล คือ ระดับที่องค์การบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้ว หลักประสิทธิภาพที่กล่าวถึงไปข้างต้นมักจะถูกพิจารณาควบคู่ไป กับหลักประสิทธิผล ซึ่งหลักประสิทธิผล (Effectiveness) ก็คือ ผลการปฏิบัติงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การจะพิจารณาว่าผลของการดำเนินการใด ๆ มีประสิทธิผล หรือไม่นั้น มักพิจารณา โดยการเปรียบเทียบค่าผลลัพธ์ของงานว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่ โดยวัดใน ๒ ด้าน คือ (๑) วัดผลผลิตที่ทำออกมาว่าถึงเป้าหมายหรือไม่ และ (๒) วัดความสามารถขององค์การ ว่าช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของสมาชิกทุกคนให้ดีขึ้น และช่วยตอบสนอง ความต้องการหรือไม่ โดยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยทั้งหลักประสิทธิภาพ (Efficiency) และหลักประสิทธิผล (Effectiveness) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบการเลือกตั้งแบบเดิมและการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ อันจะนำไปสู่การเสนอแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๐ ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวในมาตรา ๗๕ วรรคแรก กำหนดว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้ง กำหนดให้มีการออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีอื่น ที่มีใช้การใช้บัตรเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้ง ค่าใช้จ่ายในการจัดหาหรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการออกเสียงลงคะแนนดังกล่าวให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดค่าใช้จ่ายอุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าวจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำไปใช้ในการเลือกตั้งตามอัตราที่กำหนดด้วยก็ได้ วรรคสอง กำหนดว่า “การออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

๖. แนวทางการดำเนินการ/ระยะเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การรวบรวมข้อมูลทั้งจากเอกสารและจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เคยใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสรุปเกี่ยวกับข้อดี - ข้อเสีย ของการลงคะแนนเลือกตั้งทั้งแบบเก่า (การใช้บัตรเลือกตั้ง) และการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเสนอแนวทางการพัฒนาการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

๖.๑ การเลือกตั้งแบบเก่า (การใช้บัตรเลือกตั้ง)

สำหรับคำถามหลักเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมที่ใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง ก็คือ ข้อดี-ข้อเสีย ของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมคืออะไร ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์เป็นดังนี้

๖.๑.๑ ข้อดีของการเลือกตั้งแบบเก่า (การใช้บัตรเลือกตั้ง)

(๑) การใช้บัตรเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดสำหรับนำมาใช้ในการลงคะแนนเลือกตั้งในประเทศไทย เนื่องจากประเทศไทยได้ใช้บัตรเลือกมาอย่างยาวนานตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๓๕ เรื่อยมาจนถึงในปัจจุบัน จึงทำให้ประชาชนเกิดความคุ้นชินกับการใช้บัตรเลือกตั้ง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบัตรเลือกตั้งไปบ้างก็ตาม

(๒) ผลสืบเนื่องมาจากข้อดีของการลงคะแนนเลือกตั้งโดยการใช้บัตรเลือกตั้งในข้อ (๑) ในมิติของความง่ายและความคุ้นชินของประชาชนในประเทศต่อการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้ง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ กรรมการประจำหน่วย รวมถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกตั้งได้โดยไม่ต้องมีการศึกษาหรือทำความเข้าใจกฎระเบียบ วิธีการในการเลือกตั้งมากนัก หากยังคงใช้รูปแบบการเลือกตั้งแบบเดิมนี้อีกต่อไป แต่ในทางกลับกัน หากมีการเปลี่ยนรูปแบบการเลือกตั้งใหม่ให้เป็นการเลือกตั้งโดยอาศัยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ กรรมการประจำหน่วย รวมถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องมีการศึกษา ต้องมีการทำความเข้าใจ ต้องมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกฎระเบียบและวิธีการของการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ให้เป็นที่เข้าใจกันอย่างแพร่หลาย ซึ่งผลที่ตามมาคือต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนมากในการสร้างความรู้ความเข้าใจเสียใหม่

(๓) หากพิจารณางบประมาณในการลงทุนสำหรับการจัดการเลือกตั้งรูปแบบเก่าในแต่ละครั้ง (ในระยะสั้น) อาจนับได้ว่าเป็นการลงทุนที่ใช้งบประมาณไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับงบประมาณในการลงทุนเพื่อเปลี่ยนรูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ เช่น เปลี่ยนไปใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการลงทุนค่อนข้างสูง เป็นต้น

๖.๑.๒ ข้อเสียของการเลือกตั้งแบบเก่า

เนื่องจากการเลือกตั้งในรูปแบบเก่า (การใช้บัตรเลือกตั้ง) ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน มีขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนการดำเนินการในแต่ละขั้นตอนจึงอาจมีช่องโหว่ซึ่งจะนำไปสู่ข้อผิดพลาดและอาจเกิดปัญหาการทุจริตได้ โดยปัญหาของการเลือกตั้งรูปแบบเก่านี้สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(๑) มีบัตรเสียจำนวนมาก เนื่องจากการลงคะแนนเลือกตั้งรูปแบบนี้เป็นระบบที่ไม่ได้มีความยืดหยุ่นมากนัก หากผู้ลงคะแนนได้กาบาทลงไปในบัตรเลือกตั้งแล้วเกิดเปลี่ยนใจหรือกาผิดช่องแล้วต้องการจะแก้ไข ผู้ลงคะแนนจะไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงใด ๆ ได้ รวมไปถึงผู้ลงคะแนนจะต้องกาบาทในรูปแบบที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น หากกาบาทผิดไปจากรูปแบบที่กำหนดไว้อาจมีผลให้บัตรเลือกตั้งนั้นถูกพิจารณาให้กลายเป็นบัตรเสียได้เช่นกัน

(๒) การคำนวณผลคะแนนล่าช้าเนื่องจากการลงคะแนนโดยการใช้บัตรเลือกตั้งอาศัยกำลังคนในการนับและชานคะแนนทีละใบ จึงใช้เวลานานกว่าจะทราบผลคะแนน

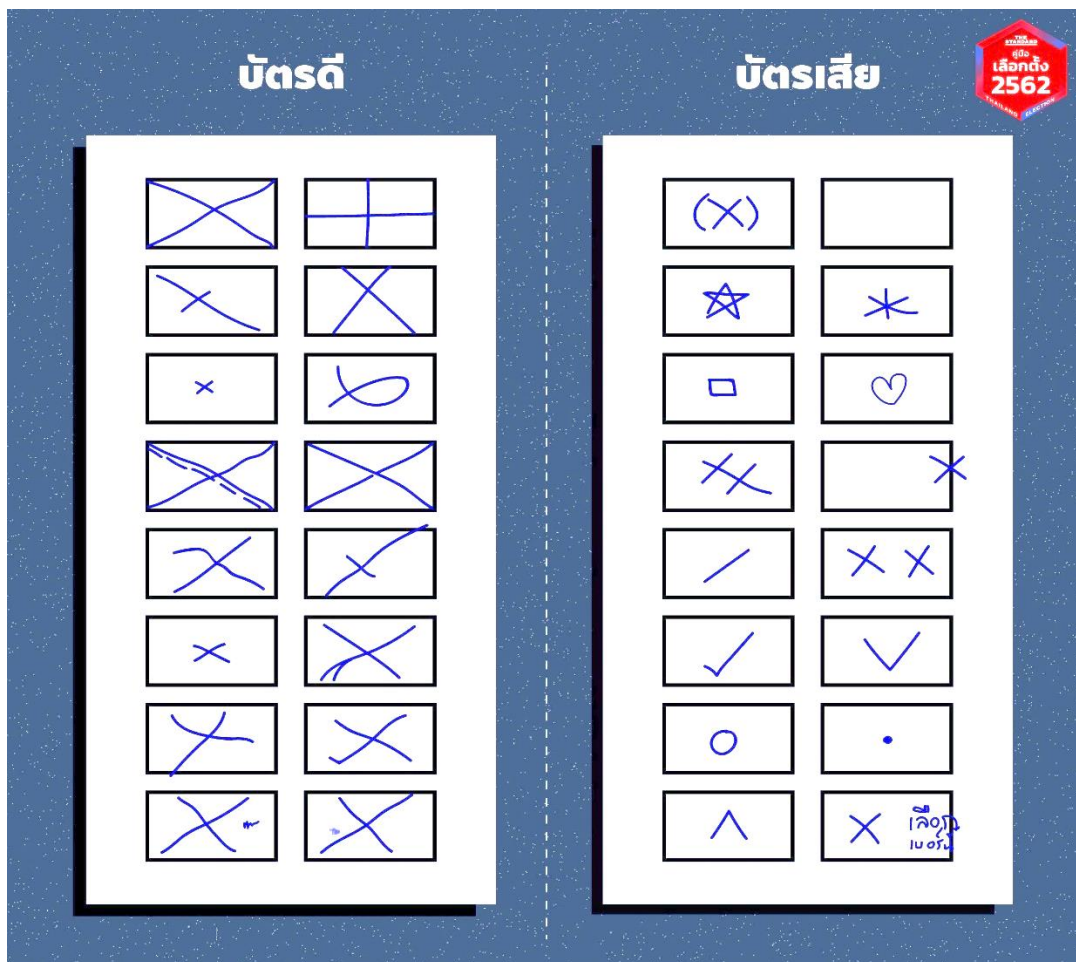
(๓) การลงคะแนนเลือกตั้งโดยการใช้บัตรเลือกตั้งยังไม่เป็นที่ยอมรับในเรื่องความโปร่งใสสำหรับต่างประเทศเนื่องจากการลงคะแนนเลือกตั้งโดยการใช้บัตรเลือกตั้งมีจุดอ่อนและ

ปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาการทุจริต อีกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้วส่วนใหญ่มักจะใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งซึ่งได้รับการยอมรับในเรื่องความโปร่งใสมากกว่า

(๔) แม้การจัดการเลือกตั้งรูปแบบเก่าในแต่ละครั้งจะใช้งบประมาณในการลงทุนน้อยกว่าการลงทุนเพื่อเปลี่ยนรูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งใหม่ แต่หากพิจารณางบประมาณในระยะยาวของการลงคะแนนโดยใช้บัตรเลือกตั้งอาจถือเป็นค่าใช้จ่ายที่ค่อนข้างสูง เนื่องจากการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้งนั้นมีค่าใช้จ่ายในกระบวนการในกระบวนการต่าง ๆ มากมาย เช่น ค่าใช้จ่ายในการจ้าง บุคลากร ทั้งกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการนับคะแนน เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ค่าใช้จ่ายในการขนย้ายหีบบัตรเลือกตั้ง รวมถึงค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตร ทำลายบัตรเลือกตั้ง และค่า สถานที่เก็บบัตรเลือกตั้ง

(๕) การพิมพ์บัตรเลือกตั้งแต่ละครั้งนอกจากจะเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแล้ว ยังเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมอีกด้วย เนื่องจากต้องใช้กระดาษมาเป็นวัสดุในการผลิตเป็นจำนวนมาก เช่น ในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จำเป็นต้องผลิตบัตรเลือกตั้งประมาณ ล้านฉบับตามจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด แม้ในความเป็นจริงจะมีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดก็ตาม

(๖) เสียเวลาในการวินิจฉัยบัตรดี/บัตรเสียของกรรมการนับคะแนนเนื่องจากบัตรเลือกตั้งที่ใช้สำหรับลงคะแนนนั้นจะเว้นช่องไว้เพื่อให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้ทำเครื่องหมายกากบาทลงในช่องว่างนั้น แต่การทำเครื่องหมายกากบาทของแต่ละคนอาจมีลักษณะแตกต่างกันไป ยิ่งไปกว่านั้นผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนอาจเขียนเครื่องหมายอื่นนอกเหนือไปจากที่กำหนด ซึ่งการเขียนเครื่องหมายอื่นนอกเหนือไปจากที่กำหนด อาจมีผลให้บัตรเลือกตั้งนั้นถูกพิจารณาให้กลายเป็นบัตรเสียได้ (ดังภาพแสดงตัวอย่างแนวทางการวินิจฉัยลักษณะบัตรดีและบัตรเสีย) ด้วยเหตุนี้เอง กรรมการนับ คะแนนจึงอาจต้องเสียเวลาในวินิจฉัยบัตรดีและบัตรเสียตามที่ได้กล่าวไป

(๗) มีปัญหาโต้แย้งหรือเรื่องร้องคัดค้านของผู้สมัครและผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ไม่เห็นด้วยกับการวินิจฉัยบัตรดี/บัตรเสียของกรรมการประจำหน่วยเนื่องจากการลงคะแนนเลือกตั้งในรูปแบบนี้อาศัยกำลังคนในการนับและชานคะแนน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ได้ใช้ดุลยพินิจในการวินิจฉัยบัตรดี/บัตรเสีย ซึ่งในหลาย ๆ ครั้งก่อให้เกิดความไม่โปร่งใส และเกิดปัญหาข้อโต้แย้งต่าง ๆ ตามมา

(๘) ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวันลงคะแนนเลือกตั้งมีหลายประการ ดังนี้

๑) การปฏิบัติเมื่อถึงเวลา ๑๗.๐๐ น. ขณะปิดการลงคะแนนยังมีผู้มีสิทธิเลือกตั้งเหลืออยู่ในสถานที่จัดการเลือกตั้ง แต่ยังมีได้แสดงตน ทำให้ไม่ได้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการปฏิบัติไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๒) การให้ใช้บัตรแสดงตนได้หลายประเภททำให้เกิดความสับสน และบางครั้งที่มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งหลายๆ คนพร้อมกัน ทำให้ต้องเสียเวลารอนาน

๓) การลงชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนเขียน/เซ็นชื่อตัวใหญ่/เอียง ทำให้ล้าไปในส่วนของผู้อื่นและผู้มีสิทธิเลือกตั้งบางคนเขียนซ้ำ และในบัญชีไม่มีเส้นบรรทัด และกรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งบางคนเขียนหนังสือซ้ำ ทำให้เสียเวลาในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง

๔) ตามระเบียบแล้ว กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งต้องมาส่งหีบบัตรเลือกตั้งทำให้เกิดปัญหาในการรับส่งในบางพื้นที่ เดินทางลำบาก

๕) ป้ายประกาศหน้าสถานที่จัดการเลือกตั้งในกรณีที่มีผู้มาใช้สิทธิเป็นจำนวนมากจะทำให้การตรวจสอบลำดับที่ได้ล่าช้า

๖) มีประชาชนบางส่วนไม่ทราบสถานที่จัดการเลือกตั้ง

๗) ปัญหาผู้มีสิทธิเลือกตั้งสับสนระยะเวลาของคุณสมบัติ กล่าวคือ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า ๙๐ วัน ในขณะที่การเลือกตั้งระดับท้องถิ่นผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านไม่น้อยกว่า ๑ ปี นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาจากการเลือกตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ในกรณีที่ประชาชนขอใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนอกเขตจังหวัด ซึ่งประชาชนไม่ทราบว่าต้องลงทะเบียนแจ้งย้ายกลับ ทำให้ไม่สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้

๘) การอ่านชื่อและที่อยู่ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งต่างๆ บางครั้งอ่านบางครั้งไม่อ่านทำให้ไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

๙) กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้งที่พรรคการเมืองส่งมาส่วนมากจะมากอยจับผิดเจ้าหน้าที่กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง

๑๐) การฉีกบัตรเลือกตั้งตามรอยปรุเกิดปัญหารอยปรุไม่ค่อยทะลุทำให้ฉีกบัตรเลือกตั้งได้ยาก

๑๑) ปัญหาการให้ความสะดวกแก่คนชรา คนพิการ ในเรื่องบัตรเลือกตั้ง ทั้ง ๒ ชนิดที่ช่องไม่ตรงกัน การใช้บัตรหาอาจเกิดความผิดพลาดได้

๑๒) อาสาสมัครจากองค์การเอกชนบางแห่งไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีปัญหาการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้ในขั้นตอนการนับคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาปัญหาและการตรวจสอบการเลือกตั้งสมาชิก รัฐสภาได้สรุปถึงช่องทางที่ทำให้เกิดการกระทำทุจริตไว้อย่างละเอียดในรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา” ดังนี้

(๑) อาจมีการทุจริตขณะลงคะแนนเสียง ณ หน่วยเลือกตั้งกล่าวคือ อาจมีการลงชื่อในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งแทนผู้ที่ไม่มาลงคะแนน แล้วนำบัตรเลือกตั้งที่ทำการกากบาท แล้วไปหย่อนลงในหีบบัตรเลือกตั้ง

(๒) อาจมีการทุจริตระหว่างเดินทางจากหน่วยเลือกตั้งถึงสถานที่นับคะแนน
 ๑) ส่งหีบบัตรล่าช้า ๒) อาจมีการเปลี่ยนบัตรเลือกตั้งขณะเดินทางเคลื่อนย้ายหีบบัตรเลือกตั้ง จากหน่วยเลือกตั้งไปยังสถานที่นับคะแนน (๓) อาจมีการทุจริต ณ สถานที่นับคะแนนเลือกตั้งซึ่งอาจเกิดทุจริตได้

ตั้งแต่ขั้นตอนการนับจำนวนบัตรเลือกตั้ง การรวมบัตรเลือกตั้ง การนับบัตรเลือกตั้งเป็นคะแนน ไปจนถึง ขั้นตอนการรวมคะแนนเลือกตั้ง ๑) ไม่ตรวจความเรียบร้อยขณะทำการตรวจรับหีบบัตร เช่น ไม่ตรวจความ เรียบร้อยของหีบบัตรว่าถูกเปิดมาก่อนหรือไม่ไม่นับจำนวนบัตรที่เหลือและต้นขั้วบัตรที่เหลือ ๒) อาจมีการนำบัตรเลือกตั้งปลอมหรือบัตรเลือกตั้งที่เตรียมไว้มาเปลี่ยนใส่แทน ๓) มีการ กากบาทบัตรดีให้เป็นบัตรเสีย ๔) ส่งบัตรเลือกตั้งที่นับคะแนนแล้วให้ไปทำการนับซ้ำ ๕) วินิจฉัย อ่าน ขานบัตร หรือรอกคะแนนผิดจากความจริง ทั้งนี้ ปัญหาข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นเหล่านี้ อาจเกิดจาก การตั้งใจที่จะทุจริต หรืออาจเกิดจากความเหนื่อยล้าของเจ้าหน้าที่ก็เป็นไปได้เช่นเดียวกัน

๔.๒ การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์

รูปแบบการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่ประเทศไทยได้มีการศึกษาและมีความสนใจ ที่นำมาใช้นั้นสามารถแบ่งออกเป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่ ๑. เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งสำนักงาน คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ร่วมมือกับ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด วิจัย พัฒนา และผลิตเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งให้เหมาะสม กับการเลือกตั้งในประเทศไทย โดยได้จัดทำบันทึก ข้อตกลงระหว่างกันขึ้นเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๔๕ โดยทั้งสองหน่วยงานได้ร่วมกันพัฒนา เครื่องลงคะแนนอย่างต่อเนื่องจนมาถึงรุ่นที่ ๔ (รุ่นล่าสุด)

บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ได้ออกแบบเครื่องลงคะแนนเลือกตั้ง ต้นแบบรุ่นที่ ๑ โดยมีคุณลักษณะเด่น คือ (๑) สามารถรองรับการลงคะแนนแบบหนึ่งคนหนึ่งเบอร์ (One Man One Vote) (๒) ออกแบบให้เครื่องลงคะแนนเลือกตั้งมีความคล้ายคลึงกับบัตรเลือกตั้ง และหีบบัตรเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมากที่สุด เพื่อให้ประชาชนเกิดความคุ้นเคยและยอมรับเครื่อง ลงคะแนนเลือกตั้งได้ง่าย โดยแบ่งเป็น -เครื่องรวมคะแนน จำนวน ๑ เครื่อง จะถูกนำมาใช้แทน หีบบัตรเลือกตั้งเครื่อง ลงคะแนน จ านวน ๔ เครื่อง (สำหรับ ๔ คูหา) จะถูกนำมาใช้แทนบัตรเลือกตั้ง (๓) มีปุ่ม "ไม่ประสงค์ลงคะแนน" สำหรับผู้ที่ต้องการงดออกเสียงหรือไม่ประสงค์จะลงคะแนน (๔) มีอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการทางสายตา (๕) มีปุ่มอนุญาตการลงคะแนน โดยผู้มาใช้สิทธิจะสามารถ ลงคะแนนได้ก็ต่อเมื่อได้รับการตรวจสอบสิทธิและได้รับการอนุญาตจากกรรมการโดยการกดปุ่มอนุญาต ลงคะแนน (๖) แบตเตอรี่สามารถรองรับการทำงานได้ ๑๒ ชั่วโมง (๗) สามารถประกาศผลการเลือกตั้ง ได้ทันที เมื่อการลงคะแนนเสร็จสิ้น จากผลการทดสอบการใช้งานเครื่องต้นแบบรุ่นที่ ๑ ในห้องทดลอง และผลจากการสาธิตและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ มีข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจาก ผู้ใช้งานในเรื่องความไม่เหมาะสมในการกดปุ่มอนุญาตการลงคะแนน ซึ่งทำให้เกิดความสับสนกับ กรรมการผู้ ควบคุมสำหรับการเลือกตั้งที่ยาวนาน จากผลการทดสอบและข้อเสนอแนะที่ได้รับจาก ผู้ใช้งาน บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด จึงได้ออกแบบปรับปรุงเครื่องลงคะแนนเลือกตั้ง ต้นแบบจากรุ่น แรกเกิดเป็นเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๒

โดยเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๒ นั้นถูกพัฒนาให้มีคุณลักษณะเด่นเพิ่มเติมจากเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๑ คือ (๑) เปลี่ยนระบบการกดปุ่มอนุญาตการลงคะแนนในเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๑ ที่ก่อให้เกิดความสับสนเป็นระบบการหน่วงเวลาอัตโนมัติเพื่ออนุญาตการลงคะแนน (Time Delay) (๒) มีระบบเสียงพูดแนะนำการลงคะแนนในทุกขั้นตอน (๓) มีเครื่องพิมพ์บันทึกคะแนนเพื่อเป็นหลักฐานยืนยันในกรณีที่มีข้อสงสัย ภายหลังจากที่ได้รวบรวมข้อมูลในการนำเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งรุ่นที่ ๒ ออกจัดสาธิต และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปได้ทราบ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด จึงได้ พัฒนาเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๓ ขึ้นมาเพื่อให้สามารถรองรับการเลือกตั้งทั้งใน ระดับชาติและในระดับท้องถิ่น กล่าวคือ สามารถรองรับการเลือกตั้งทั้งประเภทหนึ่งคนหนึ่งเบอร์ (One Man One Vote) และ แบบหนึ่งคนหลายเบอร์ (Multiple Votes) ได้ในคราวเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งได้เห็นชอบให้ บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ผลิตเครื่อง ลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๓ ขึ้น จำนวน ๑๐๐ ชุด เพื่อนำออกสาธิตและเผยแพร่ให้กับประชาชน ทั่วประเทศ

โดยเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๓ ถูกพัฒนาให้มีคุณลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้นจากเครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๒ ดังนี้ (๑) รองรับการลงคะแนนได้ถึง ๒ ประเภทพร้อมๆ กัน สำหรับการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง เช่น การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) แบบแบ่งเขต และการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ราษฎร (ส.ส.) แบบบัญชีรายชื่อ (๒) กำหนดรูปแบบการลงคะแนนได้ทั้งแบบหนึ่งคนหนึ่งเบอร์ (One Man One Vote) และแบบหนึ่งคนหลายเบอร์ (Multiple Votes) (๓) มีนาฬิกาบอกเวลาการลงคะแนน (๔) สามารถรายงานผลการลงคะแนนได้ทันทีทั้ง ๒ ประเภท เมื่อปิดการเลือกตั้ง (๕) สามารถทดสอบการลงคะแนนก่อนการเปิดคูหา (๖) มีเครื่องพิมพ์เก็บคะแนนเพื่อเป็นหลักฐานยืนยัน ในกรณีที่มีข้อข้องใจ

เครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ 4 (TVM-A4)

เครื่องลงคะแนน รุ่นที่ 4

เครื่องรวมคะแนน รุ่นที่ 4

เครื่องลงคะแนนเลือกตั้งต้นแบบรุ่นที่ ๔ ถูกพัฒนาขึ้นเป็นรุ่นล่าสุด ซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษเพิ่มเติมจากรุ่นก่อนหน้า ดังนี้ (๑) เจ้าหน้าที่ที่จะต้องกดปุ่มอนุญาตก่อน เครื่องลงคะแนนจึงจะสามารถทำงานได้ (๒) สามารถรองรับผู้สมัครได้ ๓๐ หมายเลข จากเดิมมีเพียง ๒๐ หมายเลข ทำให้สามารถใช้กับการเลือกตั้งได้หลากหลายยิ่งขึ้น

(๓) ปุ่มกดหมายเลขมีขนาดใหญ่ขึ้นและแสงไฟในหมายเลขที่เลือกมีความสว่างและ ชัดเจนขึ้น ทำให้ผู้มาใช้สิทธิสามารถกดหมายเลขได้สะดวกและเห็นหมายเลขที่เลือกแล้วได้ชัดเจน ยิ่งขึ้น (๔) สามารถเลือกได้เฉพาะหมายเลขที่มีผู้สมัครเท่านั้น (๕) เครื่องลงคะแนนจะมีใบบันทึกหมายเลข (Slip) ออกจากตัวเครื่องลงคะแนน เมื่อผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งได้กดเลือกหมายเลขที่ต้องการและกดปุ่มยืนยันแล้ว โดยใบบันทึกหมายเลขจะทำให้ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งเกิดความมั่นใจว่าตนกดหมายเลขใด เครื่องได้บันทึกหมายเลขนั้นจริง (๖) มีปุ่มยกเลิกใช้สำหรับยกเลิกหมายเลขที่ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งได้เลือกไปแล้วและต้องการเปลี่ยนแปลงหมายเลขที่เลือก โดยทำการกดปุ่มยกเลิก ซึ่งจะยกเลิกหมายเลขที่เลือกทั้งหมดแล้วเลือกหมายเลขที่ต้องการใหม่ ทั้งนี้ การยกเลิกต้องทำก่อนยืนยันการลงคะแนน หากยืนยันการลงคะแนนไปแล้วจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงอะไรใด ๆ ได้อีก (๗) ไฟแสดงสถานะคูหา มีขนาดใหญ่ขึ้นและสว่างมากขึ้น สามารถมองเห็นได้ทั้งภายใน และภายนอกคูหา ทำให้กรรมการประจำหน่วยและผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมองเห็นสัญญาณไฟได้พร้อม ๆ กัน ซึ่งจากเดิมสัญญาณไฟจะมีขนาดเล็กและมองเห็นได้เฉพาะกรรมการประจำหน่วย ทำให้ผู้ใช้สิทธิเกิดความไม่มั่นใจว่าการลงคะแนนของตนเสร็จสมบูรณ์หรือไม่ เนื่องจากไฟแสดงสถานะคูหาจะเป็นอีกจุดหนึ่งที่สามารถบอกได้ว่าการลงคะแนนนั้นสมบูรณ์

หรือไม่ หากสมบรูณ์ไฟแสดงสถานะคูหาจะ เปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีแดงสลบสีเขียว (๘) กล่องเก็บอุปกรณ์ของเครื่องลงคะแนน มีน้ำหนักเบาขึ้น และมีคูหาในตัวสามารถ วางแล้วกางเป็นคูหาได้เลย เมื่อสิ้นสุดการลงคะแนนสามารถพับคูหาเก็บไว้ในกล่อง กล่องนี้จะมีหิ้ว ในตัวทำให้ง่ายและสะดวกต่อการเคลื่อนย้าย (๙) มีกล่องสำหรับเก็บเครื่องรวมคะแนน และเครื่องลงคะแนนมีปุ่มสำหรับอนุญาตให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งเข้าคูหาได้เมื่อคูหาใดพร้อม ซึ่งจากเดิมจะใช้เวลาประมาณ ๘-๑๒ วินาที ทำให้ในกรณีที่มีผู้มาใช้สิทธิจำนวนมากต้องรอแฉวนาน

จุดเด่นของการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น จะเข้ามาช่วยปรับปรุงปัญหาต่างๆ ที่ เกิดขึ้นในการเลือกตั้งรูปแบบเก่าหลายๆ ประการ ดังต่อไปนี้ (๑) การลงคะแนนเลือกตั้งในรูปแบบ Overseas จะช่วยเพิ่มจำนวนคนในการลงคะแนนเสียงให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นระบบที่มีความสะดวก ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนได้ โดยไม่ต้องเดินทางไปยังหน่วยเลือกตั้ง (๒) ไม่มีบัตรเสียเนื่องจากการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นมากกว่าการใช้บัตรเลือกตั้ง กล่าวคือ เมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งกดลงคะแนนแล้ว หากยังไม่ได้กดยืนยันการลงคะแนน ผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังสามารถเปลี่ยนใจและย้อนกลับไปแก้ไขการลงคะแนนใหม่ได้ในเวลานั้น ซึ่งต่างจากการใช้บัตรเลือกตั้งที่เมื่อกากบาทลงบนบัตรเลือกตั้งแล้วจะไม่สามารถเปลี่ยนใจหรือไม่สามารถแก้ไขใหม่ได้ มิเช่นนั้นบัตรจะถูกนับว่าเป็นบัตรเสีย (๓) การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความโปร่งใส มีความน่าเชื่อถือใน ระดับหนึ่ง ซึ่งได้รับการยอมรับจากต่างชาติมากกว่า และการได้รับการยอมรับในเรื่องความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือของการเลือกตั้งนั้นยังส่งผลต่อมิติอื่น ๆ ตามมาอีกด้วย เช่น หากพิจารณาในมิติ เศรษฐกิจ อาจทำให้การลงทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามาสู่ประเทศไทยสูงขึ้น (in flow investment)

(๔) ประหยัดงบประมาณในระยะยาว เนื่องจากการเลือกตั้งแบบใช้บัตรเลือกตั้งที่ ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้ต้องใช้งบประมาณ ๓-๔ พันล้านบาทในการจัดการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ซึ่งมีทั้ง ค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตรเลือกตั้ง ค่าใช้จ่ายในด้านสถานที่เก็บบัตร เลือกตั้ง ค่าใช้จ่ายในการทำลายบัตรเลือกตั้ง และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ อีกมากมายในแต่ละหน่วยเลือกตั้ง ซึ่งทั่วประเทศ อีกทั้งยังมีการเลือกตั้งท้องถิ่นทุกเดือนหลาย ๆ รอบ ดังนั้นจึงสิ้นเปลืองงบประมาณที่ค่อนข้างสูงและอย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากใช้เครื่องลงคะแนนจะ สามารถประหยัดงบประมาณได้ในระยะยาวกล่าวคือเครื่องลงคะแนนสามารถนำมาใช้ในการเลือกตั้ง ครั้งต่อๆ ไปได้ และสามารถนำมาใช้ในการเลือกตั้งได้ทุกรูปแบบ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการ ลงประชามติ ดังนั้นการใช้เครื่องลงคะแนนจึงมีความคุ้มค่ากว่า (๕) ลดปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเลือกตั้งด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดปริมาณกระดาษที่ถูกนำมาใช้ผลิตบัตรเลือกตั้งเป็นอย่างมาก (๖) สะดวกรวดเร็ว ไร้ผลโหว สามารถที่จะทราบผลได้ทันทีหลังปิดการลงคะแนน ไม่ต้องเสียเวลาในการนับคะแนน รวมถึงไม่มีปัญหาในการโต้แย้งเรื่องคัดค้านการวินิจฉัยบัตรเลือกตั้ง เสียของกรรมการประจำ หน่วย นอกจากนี้ยังจะช่วยลดปัญหาการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นในขั้นตอนการขน ย้ายหีบบัตรเลือกตั้งได้อีกด้วย (๗) ประชาชนสะดวก

และง่ายในการลงคะแนน การเปลี่ยนจากกากบาทลงบัตร เลือกตั้งมาเป็นการกดลงในเครื่องลงคะแนน จะช่วยให้การลงคะแนนง่าย สะดวก และรวดเร็วยิ่งขึ้น (๘) มีกระบวนการตรวจสอบคะแนนที่สามารถตรวจสอบความถูกต้องระหว่าง จำนวนคนที่มาลงคะแนนกับจำนวนคะแนนเสียงที่ได้จากการประมวลผล คะแนนตอนท้ายในแต่ละพื้นที่ (check and balance) เนื่องจากเมื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งยืนยันการลงคะแนนผ่านเครื่องลงคะแนน อิเล็กทรอนิกส์เรียบร้อยแล้วจะมีระบบพิมพ์ (Print) หลักฐานออกมาแล้วให้นำหลักฐานการลงคะแนน ที่เครื่องลงคะแนนพิมพ์ออกมานี้ไปหย่อนลงในกล่องที่จัดเตรียมไว้ให้ เพื่อจะนำมาตรวจสอบจำนวนผู้ ที่กดลงคะแนนกับจำนวนผลคะแนนว่าตรงกันหรือไม่ (๙) มีระบบที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการทางสายตามากยิ่งขึ้น เนื่องจากเครื่องลงคะแนนรุ่นที่ ถูกพัฒนาออกมานั้นมีอักษรเบรลล์สำหรับผู้พิการทางตาด้วย

ปัญหาของการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ แม้การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถแก้ไขปัญหาข้อบกพร่องที่ เกิดขึ้นในการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้งได้และยังมีจุดเด่นอีกหลายๆ ประการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ในการเลือกตั้งของประเทศไทยได้ อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็เปรียบเสมือน ดาบสองคม เนื่องจากการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นยังมีปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นตามมา หากไม่

มีการกำกับดูแลที่ดีเพียงพอ โดยสามารถสรุปปัญหาที่อาจเกิดขึ้นของการเลือกตั้งด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ได้ดังนี้ (๑) การเปลี่ยนรูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งจากรูปแบบเดิมไปสู่การลงคะแนน เลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้นจำเป็นต้องต้องใช้งบประมาณในการลงทุนค่อนข้างสูงใน ระยะแรก ทั้งงบประมาณในการวิจัย พัฒนา และผลิตเครื่องลงคะแนนต้นแบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย, งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างเครื่องลงคะแนน ทั้งนี้ ต้นทุนสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างขึ้นอยู่กับ (ก) สเปคของเครื่อง (ข) จำนวนการผลิตในแต่ละครั้ง เป็น pilot project หรือ mass product ถ้าจัดซื้อจัดจ้างพร้อมกันทั้งประเทศงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ก็อาจจะต่ำลง, งบประมาณในการ ทดลองใช้งบประมาณในการฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้อง, รวมไปถึงงบประมาณ ในการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนทั่วไป (๒) ความยากในการสร้างการยอมรับและความเชื่อมั่นที่มีต่อ การลงคะแนน เลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ของผู้สมัครและประชาชนทั่วไป แม้เครื่องลงคะแนน อิเล็กทรอนิกส์ จะผ่านการทดสอบและทดลองว่าเป็นไปตามมาตรฐานสากลแล้วก็ตาม เนื่องจากการ เปลี่ยนแปลง กระบวนทัศน์จากการกากบาทลงบัตรเลือกตั้ง(ระบบอนาล็อก) มาเป็นการกดเครื่อง ลงคะแนน (อิเล็กทรอนิกส์) นั้นเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะคนรุ่นเก่าที่ไม่คุ้นชินกับเทคโนโลยี จึงอาจ จำเป็นต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการสร้างการยอมรับ ความเชื่อมั่น และความคุ้นชินกับการลงคะแนน รูปแบบใหม่ (๓) ปัญหาในเรื่องการจัดเก็บอุปกรณ์ เนื่องจากหากมีการนำเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ มาใช้กับการเลือกตั้งภายในประเทศเป็นวงกว้างจะต้องใช้เครื่องลงคะแนนเป็นจำนวนมาก จึงก่อให้เกิด ปัญหาในเรื่องสถานที่สำหรับจัดเก็บเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ว่าจะจัดเก็บที่ไหน ซึ่งจำเป็นต้องมี ค่าใช้จ่ายตามมาทั้งค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมสถานที่และค่าใช้จ่ายในการจ้างเจ้าหน้าที่ดูแลควบคุม

สถานที่ (๔) ในอีกด้านหนึ่งการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ยังคงมีความไม่ปลอดภัยความไม่น่าเชื่อถือและยังมีความเสี่ยง เนื่องจากการทำให้เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น ข้อมูลทุกอย่างเหมือนถูกบรรจุอยู่ในกล่องดำ (Black box) ซึ่งปัญหาก็คือเราไม่รู้ว่าข้างในมันคืออะไร เพราะมันถูกใส่รหัสซ่อนรหัสเข้าไป แม้ในความตั้งใจจริงการใส่รหัสที่สลับซับซ้อนนั้นถูกสร้างมาเพื่อป้องกันหรือเพื่อเพิ่มความปลอดภัย ซึ่งหากหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหลายควบคุมดูแลระบบเหล่านี้ไม่ดีเพียงพอหรือไม่ได้มาตรฐาน มันก็จะกลับกลายเป็นเอื้อประโยชน์ให้เกิดการบิดเบือนหรือโกงเลือกตั้งขึ้นมาได้เช่นกัน (๕) การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อาจยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งรูปแบบเก่าได้ทั้งหมด เช่น ปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงซึ่งถือเป็นปัญหาที่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลและยากจะแก้ไขได้โดยการพัฒนาาระบบการลงคะแนน หากแต่ต้องอาศัยมาตรการหรือกฎหมายต่าง ๆ ในการควบคุมดูแลอย่างเคร่งครัดเพื่อไม่ให้พฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นได้

เนื่องจากการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังอยู่ในขั้นตอนการวิจัย พัฒนา และทดสอบการใช้งาน ทั้งนี้ ยังต้องมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การเลือกตั้งด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถเกิดขึ้นได้และมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญด้านการเลือกตั้งด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ที่อาจเป็นไปได้ โดยแบ่งเป็น ๒ แนวทาง ได้แก่ (๑) ระบบที่ผลิตขึ้นโดยคนไทยเอง กล่าวคือ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๕ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ว่าจ้างบริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ให้ออกแบบและ พัฒนา เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์รุ่นที่ ๑ ได้ัน รูปแบบมาจาก ประเทศอินเดีย จนถึงในปัจจุบัน บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด ได้ออกแบบและพัฒนา เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์มาแล้ว ๔ รุ่น โดยเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์รุ่นที่ ๔ นี้ จะถูกนำมาใช้งานจริงเป็นครั้งแรกในการลงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๙ ฉบับที่มี นายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ในวันอาทิตย์ที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ สำหรับการใช้งานเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ในวันออกเสียงประชามติร่าง รัฐธรรมนูญในวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดให้ใช้เครื่อง ลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ในพื้นที่กรุงเทพมหานครชั้นใน ๕ หน่วยเลือกตั้ง และพื้นที่จังหวัดภูเก็ต ๙ หน่วยเลือกตั้งรวมเป็น ๑๔ หน่วยเลือกตั้งโดยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกกว่าจะการใช้การลงคะแนน เสียงแบบเดิมคือการกาบัตร หรือจะการใช้การลงคะแนนเสียงแบบใหม่ คือ การใช้เครื่องลงคะแนน อิเล็กทรอนิกส์ (๒) ระบบจาก ต่างประเทศกล่าวคือ การจัดซื้อระบบ (Software) และเครื่องลงคะแนน อิเล็กทรอนิกส์ (Hardware) จากบริษัทในต่างประเทศ เช่น บริษัท สไคเทล (Scytel) สัญชาติสเปน เป็นต้น โดยแต่ละแนวทางก็มีข้อดี ข้อเสียต่างกันไป ยกตัวอย่างเช่น หากใช้ระบบที่ผลิตคิดค้นขึ้น โดยคนไทยเองอาจถูกแทรกแซงทางการเมืองโดยนักการเมืองได้ง่าย หรือหากใช้ระบบจากต่างประเทศ การแทรกแซงทางการเมืองโดยนักการเมืองดังกล่าวจะทำได้ยากขึ้น แต่ปัญหาก็คืออาจเกิดการแทรกแซงจากต่างประเทศซึ่งจะกลายเป็นประเด็นปัญหาระดับโลก ในบางกรณีผู้นำทางการเมืองมีความเข้มแข็งมาก ผู้นำทางการเมือง

นั้นอาจแทรกแซงการใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ได้ ดังเช่นที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งประธานาธิบดีในประเทศฟิลิปปินส์ในสมัยนางกลอเรีย มาคาปากัล อาร์ โรโย เป็นต้น กล่าวโดยสรุป เมื่อเราทราบถึงความเป็นไปได้ของปัญหาของการเลือกตั้งด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ดังนั้น เพื่อให้การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด เราจึงต้องมีแนวทางในการพัฒนาและการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้เครื่องลงคะแนน

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการใช้เครื่องลงคะแนนนี้จะเป็นการศึกษาเปรียบเทียบการประมาณการค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้งซึ่งเป็นระบบที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบันกับค่าใช้จ่ายในการใช้เครื่องลงคะแนน ซึ่งขั้นตอนการลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง และการนับคะแนน กรณีการใช้เครื่องลงคะแนน จะแตกต่างจากการใช้บัตรเลือกตั้ง

ตารางการเปรียบเทียบค่าใช้จ่าย ระหว่างการลงคะแนนแบบใช้บัตรเลือกตั้งกับการใช้เครื่องลงคะแนนในการเลือกตั้งผู้ราชการกรุงเทพมหานคร

หน่วย:บาท

การเลือกตั้ง	บัตรเลือกตั้ง	เครื่องลงคะแนน
การเลือกตั้งท้องถิ่น		
ค่าใช้จ่ายระดับ กต. การเลือกตั้งท้องถิ่น	97,301,120	96,601,120
ค่าใช้จ่ายต่อ 1 หน่วย กต.จังหวัด		
การเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร	19,901,462	12,896,227
การเลือกตั้งสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร	19,901,462	12,896,227

๔.๓ อภิปรายผลการศึกษา

การพิจารณาความเหมาะสม/ความพร้อมที่จะนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยนั้น จำเป็นต้องพิจารณาถึงความพร้อมในหลาย ๆ มิติ พร้อมทั้งจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมในมิติต่างๆ เหล่านี้ไปพร้อมกันด้วย เพื่อที่จะนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ในการนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเตรียมความพร้อมสำหรับนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย ออกเป็น ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) การเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง (๒) การเตรียม ความพร้อมของประชาชน (๓) การเตรียมความพร้อมด้านงบประมาณ (๔) การเตรียมความพร้อมด้าน กฎหมายและ (๕) การกำกับดูแลที่ดี ซึ่งจะได้อภิปรายดังต่อไปนี้

๔.๓.๑ การเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากที่สุด คือ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(สำนักงาน กกต.) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรแบ่งการดำเนินการออกเป็น ๒ ด้านได้แก่ (๑) การดำเนินการ ด้านเครื่องลงคะแนนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งควรแต่งตั้งคณะทำงานเข้ามารับผิดชอบในการศึกษาพัฒนาการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในหลายๆ แขนง เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลือกตั้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการระบบสารสนเทศ (MIS) เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้คณะทำงานดังกล่าวทำหน้าที่พิจารณาแบบอย่างครอบคลุมรอบด้าน ก่อนเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาตัดสินใจต่อไป โดยในปัจจุบันก็มีคณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยี การเลือกตั้งที่มีรองศาสตราจารย์ ดร.อรรถกฤต ปัจฉิมนันท์ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นประธาน ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการศึกษา พัฒนาการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ก่อนเสนอความเห็นให้คณะกรรมการการเลือกตั้งพิจารณาตัดสินใจ และ (๒) การดำเนินการด้านการพัฒนาบุคลากร กล่าวคือ จะต้อง ดำเนินการพัฒนาบุคลากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มากที่สุดโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ระดับ ปฏิบัติการ เพื่อให้มาตรฐานในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับเดียวกัน ทั้งนี้ การพัฒนา บุคลากรสามารถดำเนินการได้โดยการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่องให้มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ก่อนการปฏิบัติงานจริงหรือที่เรียกว่า “Off the Job Training”

๔.๓.๒ การเตรียมความพร้อมของประชาชนในท้ายที่สุด การนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้จะต้องนำไปดำเนินการ (Implement) กับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งก่อนที่จะสามารถนำระบบเลือกตั้ง อิเล็กทรอนิกส์มาให้ประชาชนใช้ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้นั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้ง อิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชน รับทราบเสียก่อน ซึ่งในประเด็นนี้ ดร.ต้องการ แก้วเฉลิมทอง อาจารย์ประจำโรงเรียนนายร้อยพระ จุฬจอมเกล้า ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการพัฒนาเทคโนโลยีการเลือกตั้งได้ให้ความเห็นว่า การสร้าง ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ประชาชน รวมไปถึงการใช้เครื่อง เลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์จะไม่ประสบปัญหามากนัก โดยเฉพาะปัญหาในแง่ของการใช้เครื่องเลือกตั้ง อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากในปัจจุบันประชาชนหันมาใช้โทรศัพท์แบบสมาร์ตโฟน (Smart Phone) กัน อย่างแพร่หลาย ซึ่งเครื่องเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ที่จะนำมาใช้ในประเทศไทยก็ถือเป็นเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทหนึ่ง การเรียนรู้การใช้งานของประชาชนน่าจะสามารถเกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก รวมไปถึงต้องมีการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ในระบบการศึกษาอีกด้วย กล่าวคือ เป็นหน้าที่หลักของกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ผ่านการศึกษาในระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยการสอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้ง

อิเล็กทรอนิกส์ไว้ในเนื้อหาแบบเรียน ตลอดจนการสอดแทรกไว้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่างๆ การดำเนินการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ผ่านระบบการศึกษา นอกจากจะช่วยให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในการใช้งานระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ประชาชนไปในตัวอีกด้วย นอกจากนี้ ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อาทิ เฟซบุ๊ก (Facebook) ทวิตเตอร์ (Twitter) อินสตาแกรม (Instagram) ฯลฯ กันอย่างแพร่หลาย หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงาน กกต.) และกระทรวงศึกษาธิการ ควรดำเนินการประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่ม ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ได้ริเริ่มดำเนินการในลักษณะดังกล่าวบ้างแล้ว ซึ่งหากดำเนินการจัดซื้อระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใน คราวเดียว เพื่อใช้ในหน่วยเลือกตั้งที่มีอยู่ประมาณ ๙๔,๐๐๐ หน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศ อาจต้องใช้เงิน งบประมาณหลายหมื่นล้านบาท และแน่นอนว่าจะต้องถูกคัดค้านจากหลายๆ ฝ่ายอย่างแน่นอน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการเช่นนั้นได้ ด้วยเหตุนี้ จึงควรแบ่งการจัดซื้อออกเป็นครั้งๆ ไป ในแต่ละปีงบประมาณ เช่น แบ่งการจัดซื้อปีงบประมาณละ ๑๐ เปอร์เซ็นต์ของจำนวนหน่วยเลือกตั้งทั้งหมด ซึ่งจะทำให้สามารถจัดซื้อแล้วเสร็จตามจำนวนได้ใน ๑๐ ปีงบประมาณ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อให้การ ดำเนินการจัดซื้อระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ไม่กลายเป็นภาระทางการเงินการคลังของประเทศ นอกจากนี้ ยังมีประเด็นความคุ้มค่าของการจัดซื้อระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยว่า จะมีความคุ้มค่าหรือไม่ ซึ่งจะขออธิบายดังนี้ โดยทั่วไปแล้วการเลือกตั้งเป็นการทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาก็ตาม จะใช้เงินงบประมาณ ในการจัดการเลือกตั้งครั้งละประมาณ ๓-๔ พันล้านบาท ซึ่งเงินงบประมาณจำนวนดังกล่าวเป็นเงินงบประมาณที่ใช้ แล้วหมดไป ทั้งนี้ หากนับสถิติการจัดการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปครั้งล่าสุดย้อนหลัง ไปอีก ๑๐ ปี คือ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๗ จะพบว่า ประเทศไทยมีการจัดการเลือกตั้งเป็นการทั่วไปหรือการจัดการ ลงคะแนนที่มีลักษณะเทียบเคียงกันได้กับการเลือกตั้งเป็นการทั่วไป จำนวน ๙ ครั้ง (เฉลี่ยแล้วมีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปทุกปี) แบ่งเป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปจำนวน ๕ ครั้ง การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปจำนวน ๓ ครั้ง และการออกเสียง ประชามติร่างรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ ครั้ง ดังนี้ - การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ - การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๗ - การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ - การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๑ - การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ - การออกเสียงประชามติ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๑๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ -

การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาเป็นการทั่วไปเมื่อวันที่ ๑๙ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ - การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๒ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙ - การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป เมื่อวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ จากข้อมูลดังกล่าว สามารถประมาณการเงินงบประมาณที่ใช้ในการจัดการเลือกตั้ง ย้อนหลัง ๑๐ ปี ได้ราว ๒๗,๐๐๐-๓๖,๐๐๐ ล้านบาท ซึ่งหากประเทศไทยยังไม่ปรับระบบการเลือกตั้งจาก การเลือกตั้งแบบเดิมคือแบบกากบาท ในกระดาศมาเป็นระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทยก็ จะต้องใช้เงินงบประมาณในการจัดการเลือกตั้งที่ใช้แล้วหมดไปในจำนวนไม่น้อยกว่าในอดีต ซึ่งใน อนาคตอันใกล้ก็จะมีจัดการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๙ ในวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงควรปรับระบบการเลือกตั้งจากการเลือกตั้งแบบเดิมคือการกากบาทในกระดาศมาเป็นระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์ซึ่ง เป็นการลงทุนในระบบและเครื่องลงคะแนนเพียงครั้งเดียว (จะมีก็เพียงค่าใช้จ่ายเล็กน้อยเพื่อการซ่อม บำรุงตามกำหนดระยะเวลาเท่านั้น) แต่สามารถนำมาใช้ในการเลือกตั้งได้หลายครั้ง ทั้งการเลือกตั้ง

ทั่วไประดับประเทศ การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งซ่อมทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นๆ ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ ซึ่งจะทำให้ความคุ้มค่าในแง่ของการใช้งบประมาณในการจัดการเลือกตั้ง และยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเลือกตั้งอีกด้วย

การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมาย

การเตรียมความพร้อมด้านกฎหมายเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากที่สุด กล่าวคือ การจะนำ การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยได้นั้น จะต้อง มี บทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจหรือรับรองไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ถือเป็นฉบับที่ ๑๙ นับตั้งแต่ประเทศไทยมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ที่มี นายบรรดาศักดิ์ อูวรรณโณ เป็น ประธานคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ก็ จะพบว่า ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเป็นร่างรัฐธรรมนูญที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์บัญญัติไว้ กล่าวคือ มาตรา ๑๐๓ วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนน โดยตรงและลับ โดยให้ลงคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละแบบแยกกันโดยระบบอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีอื่น” ๗ จะเห็นได้ว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างยิ่งถึงกับบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งถือได้ว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวเป็นร่างรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับเดียวที่มีการบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ อย่างไรก็ตาม ร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไม่ผ่านความเห็นชอบจากสภาปฏิรูปแห่งชาติ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มีการลงประชามติใน วันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่มีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานคณะกรรมการยกร่าง

ร่างรัฐธรรมนูญไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งแตกต่างจากร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับเสนอสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ ที่มีนายบวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธาน คณะกรรมการการร่างรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญ เป็นที่แน่ชัดว่า การบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในรัฐธรรมนูญจะเป็นผลดีต่อการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยอย่างแน่นอน เนื่องจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจะกลายเป็นกลไกในการกำกับให้หน่วยงานภาครัฐต้องดำเนินการให้มีการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตาม ใช่ว่าการไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในรัฐธรรมนูญจะเป็นผลเสียต่อการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยเพียงด้านเดียวอย่างที่คนส่วนใหญ่เข้าใจกัน การไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในรัฐธรรมนูญอาจเป็นการเปิดโอกาสให้มีการบัญญัติการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในกฎหมายอื่นที่มีศักดิ์ต่ำกว่า รัฐธรรมนูญ อาทิ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้อง, พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง และ พระราชกฤษฎีกาที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น อันจะช่วยให้การนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยเป็นไปอย่างสะดวกมากขึ้น เพราะการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและ พระราชบัญญัติเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภาหรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ส่วนการตราพระราชกฤษฎีกาเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะรัฐมนตรี ซึ่งจะส่งผลดีต่อการนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย นอกจากรัฐธรรมนูญแล้ว ยังมีกฎหมายในชั้นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่ จะต้องถูกปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยเป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผล ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งที่จะต้องถูกพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีอย่างน้อย ดังนี้ - พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๕๖๐ พระราชบัญญัติว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ หมวดที่ ๗ การออกเสียงลงคะแนน มาตรา ๗๕ กำหนดว่า “ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีอื่น ที่มิใช่การใช้บัตรเลือกตั้งสำหรับการเลือกตั้งค่าใช้จ่ายในการจัดหาหรือจัดให้มีอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการออกเสียงลงคะแนดังกล่าวให้อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการเลือกตั้ง โดยคณะกรรมการการเลือกตั้งจะกำหนดค่าใช้จ่ายอุปกรณ์หรือเครื่องมือดังกล่าวจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่นำไปใช้ในการเลือกตั้งตามอัตราที่กำหนดด้วยก็ได้

การออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีอื่นตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด”

มาตรา ๗๖ กำหนดว่า “การออกเสียงลงคะแนน ให้กระทำโดยวิธีการ ดังต่อไปนี้

(๑) การลงคะแนนโดยใช้บัตรเลือกตั้ง

(๒) การลงคะแนนโดยวิธีอื่นที่มิใช่การใช้บัตรเลือกตั้ง

การออกเสียงลงคะแนนโดยวิธีตาม (๒) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนด โดยวิธีนี้สามารถป้องกันการทุจริตในการเลือกตั้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสะดวกกว่าการออกเสียงลงคะแนนด้วยบัตรเลือกตั้งและมีค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า และต้องเป็นวิธีการ ที่ประชาชนเข้าถึงได้โดยสะดวก

ในกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งกำหนดให้มีการออกเสียงลงคะแนนตาม (๒) มิให้นำความ ในมาตรา ๘๓ มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๕ มาตรา ๘๖ มาตรา ๘๘ และมาตรา ๘๘ มาใช้บังคับ”

ทั้งนี้ การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวให้มีความสอดคล้องกับการเลือกตั้งด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่จะมีขึ้นในอนาคต จะช่วยทำให้การนำการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ในประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบังเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

๔.๓.๕ การกำกับดูแลที่ดี

การนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทยถือเป็นเรื่องใหม่ ซึ่งการจะ นำมาใช้ในการเลือกตั้งจนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการ กำกับดูแลที่ดี โดยแนวทางในการกำกับดูแลนั้น ควรเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) หรือ ก็คือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๖ ประการ ได้แก่ (๑) หลัก คุณธรรม คือการดำเนินการอย่างถูกต้องดีงาม (๒) หลักนิติธรรม คือการดำเนินการตามกฎหมาย (๓) หลักความคุ้มค่า คือ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (๔) หลักความรับผิดชอบ คือ สามารถ ตรวจสอบการทำงานได้ (๕) หลักความโปร่งใส คือการดำเนินการอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากการทุจริตคอร์รัปชัน และ (๖) หลักการมีส่วนร่วม คือการรับฟังและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น ได้ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (สำนักงาน กกต.) ต้อง เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ในการกำกับดูแลการนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ การเลือกตั้งควรดำเนินการทบทวนระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรว่ามี ความพร้อม มีความรัดกุมต่อ การเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มากน้อยเพียงใด หากระเบียบ ข้อบังคับ ที่มีอยู่ไม่มีความพร้อม หรือหละหลวม สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ต้องดำเนินการ ปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน เพื่อให้เกิด การกำกับดูแลที่ดี นอกจากนี้ การกำกับดูแลการเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ยังต้องได้รับความ ร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้วย เช่น การได้รับความร่วมมือจากสำนักงานตำรวจ แห่งชาติ (สตช.) ความร่วมมือจากกระทรวงมหาดไทย (มท.) ความร่วมมือจากกระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง อาจขอความร่วมมือจาก หน่วยงานดังกล่าวผ่านการเจรจากับหน่วยงานเหล่านั้นโดยตรง หรืออาจร้องขอไปยังคณะรัฐมนตรีให้ สั่งการไปยังหน่วยงานเหล่านั้นให้ความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการกำกับดูแลที่ดีนั่นเอง

๗. ประโยชน์จากการศึกษา

การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Voting) หมายถึง การนำระบบหรือเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการลงคะแนนเลือกตั้ง ซึ่งการลงคะแนนด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ นั้นมีรูปแบบที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับรูปแบบของเทคโนโลยีที่นำมาใช้ และยังขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางวัฒนธรรมของประเทศนั้น ๆ ด้วย ซึ่งมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น โดยการลงคะแนนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์นั้น สามารถจำแนกออกได้เป็น ๒ รูปแบบ ได้แก่

(๑) การลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง (polling place e-voting) คือ การลงคะแนนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องทำการลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้งด้วยตนเอง และถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมการลงคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง เช่น การลงคะแนนโดยใช้ระบบจอสัมผัสและตรวจนับด้วยเครื่องประมวลผลหรือรวมคะแนนทันทีภายหลังการลงคะแนนของผู้ลงคะแนนแต่ละคน การลงคะแนนโดยใช้คอมพิวเตอร์และตรวจนับด้วยเครื่องรวมคะแนนจากเครือข่ายภายในหน่วยเลือกตั้ง เป็นต้น

(๒) การลงคะแนนนอกหน่วยเลือกตั้ง (remote e-voting) คือ การลงคะแนนที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเสียงที่ใดก็ได้ นอกหน่วยเลือกตั้ง เช่น การลงคะแนนผ่านเครือข่าย อินเทอร์เน็ต การลงคะแนนด้วยโทรศัพท์ เป็นต้น ในส่วนของการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งในประเทศไทยนั้น ผู้ศึกษาพบว่าส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณหรือเชิงสำรวจโดยมุ่งศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งของประชาชน รวมไปถึงเป็นการมุ่งศึกษาไปที่ตัวระบบเลือกตั้งเสียเป็นส่วนใหญ่ แทบจะไม่มีงานศึกษาเกี่ยวกับการลงคะแนนเลือกตั้งเลย ไม่ว่าจะเป็นในเชิงประสิทธิภาพหรือในเชิงปัญหาของรูปแบบการลงคะแนนเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน หรือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ก็ยังมีงานศึกษาอยู่ค่อนข้างจำกัด ผู้ศึกษาจึงได้พยายามสืบค้นและทบทวนงานวิจัยที่มีประเด็นใกล้เคียงกับที่กำลังศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำความเข้าใจปรากฏการณ์การเลือกตั้งที่กำลังศึกษา และเพื่อนำมาปรับประยุกต์ใช้กับงานวิจัยของผู้ศึกษาเอง โดยผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการศึกษาในครั้งนี้มาจากหลากหลายสาขาวิชาหลากหลายองค์ความรู้ เรียกได้ว่ามีมุมมองที่ใช้ในการศึกษาปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไป ทั้งจากมุมมองทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ (วิทยาศาสตร์), มุมมอง ทางด้านกฎหมาย (นิติศาสตร์) รวมไปถึงมุมมองทางด้านรัฐศาสตร์ ส าหรับงานวิจัยชิ้นส าคัญที่ควร กล่าวถึงก็คือบทความเรื่อง “เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์: ประสบการณ์ของต่างประเทศเพื่อการ ประยุกต์ใช้กับประเทศไทย” ของจุไร ท้าวพงษ์ (๒๕๕๐) ที่ได้ศึกษารูปแบบของการนำเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้งของประเทศต่าง ๆ จำนวน ๑๒ ประเทศ ได้แก่ (๑) อินเดีย (๒) บราซิล (๓) เบลเยียม (๔) ออสเตรเลีย (๕) ฝรั่งเศส (๖) ญี่ปุ่น (๗) สหรัฐอเมริกา (๘) ไอร์แลนด์ (๙) เอสโตเนีย (๑๐) สวิตเซอร์แลนด์ (๑๑) แคนาดา และ (๑๒) สหราชอาณาจักร พร้อมทั้งนำประสบการณ์ของประเทศต่างๆ เหล่านี้มาเป็นข้อพิจารณาและการนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งมีส่วนช่วยให้

ผู้ศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การนำเครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้งของประเทศต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

๓. ลดขั้นตอนเพิ่มประสิทธิภาพ
๔. ป้องกันการทุจริต
๕. มีความสะดวก รวดเร็วต่อประชาชน
๖. ประหยัดงบประมาณในการเลือกตั้ง

๘. งบประมาณ

- โดยใช้งบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๔

๙. แนวทางติดตามและประเมินผล

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จระดับผลผลิต (Output) และหรือระดับผลลัพธ์ (Outcome)

๑. ระดับผลผลิต (Output)

- เครื่องอิเล็กทรอนิกส์
- ความพึงพอใจของผู้ทดลองใช้เครื่องลงคะแนนระบบอิเล็กทรอนิกส์

๒. ระดับผลลัพธ์ (Outcome)

- ประหยัดงบประมาณ
- ลดปริมาณกระดาษในการพิมพ์บัตรเลือกตั้ง
- ความพึงพอใจของผู้ทดลองเครื่องลงคะแนนโดยจากการสัมภาษณ์บุคคลที่

เคยใช้เครื่องลงคะแนนอิเล็กทรอนิกส์

- ลดการทุจริตการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร
- ลดข้อผิดพลาดในการใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์

๙.๒ วิธีการ/เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล (สำเร็จ)

- แบบสอบถามประชาชนที่ใช้เครื่องระบบอิเล็กทรอนิกส์

สรุปการให้สัมภาษณ์

การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิม คือ การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมง่าย กล่าวคือ ประชาชนมีความคุ้นชินกับการใช้บัตร ซึ่งเราใช้บัตรมาตั้งแต่การเลือกตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ตั้งแต่มีการเลือกตั้งครั้งแรก เราใช้บัตรมาโดยตลอดทำให้ประชาชนเกิดความคุ้นชิน แต่ก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบัตรไป อย่างไรก็ตามแล้วแต่ ประชาชนก็เกิดความคุ้นชินกับการกาบัตร

สำหรับข้อเสียของการเลือกตั้งแบบเดิม (ใช้บัตรเลือกตั้ง) มีหลายประการ ได้แก่

(๑) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมมีบัตรเสียจำนวนมาก

(๒) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมเสียงบประมาณในการจ้างบุคลากร และเสียเวลาในการวินิจฉัยบัตรดี/บัตรเสียของกรรมการประจำหน่วย

(๓) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมมีปัญหาโต้แย้ง/เรื่องร้องคัดค้านของผู้สมัครหรือผู้มี สิทธิที่ไม่เห็นด้วยกับการวินิจฉัยบัตรดี/บัตรเสียของกรรมการประจำหน่วย

(๔) ในการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมการพิมพ์บัตรแต่ละครั้งมันเป็นการทำลาย สิ่งแวดล้อม (เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ใช้บัตรประมาณร้อยล้านฉบับ) สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตรแต่ละครั้งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการทำลายบัตรเลือกตั้ง และค่าสถานที่เก็บบัตรเลือกตั้ง

ข้อดีของการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีหลายประการ ได้แก่

(๑) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความง่าย สะดวก และเข้าถึงได้ง่าย

(๒) หากบริหารจัดการดี ๆ การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถลดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก ถ้าในระยะยาว ภาครัฐมีการควบคุมดูแลจะสามารถประหยัด งบประมาณได้ (ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่ดี)

(๓) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความรวดเร็วในการนับคะแนน

(๔) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถตรวจสอบจำนวนคนที่มาลงคะแนนได้ระหว่างจำนวนคะแนนเสียงกับคนที่ลงคะแนนในพื้นที่ จะไม่มี การลงคะแนนเยอะเกินกว่าที่ควรจะเป็น

(๕) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความปลอดภัยและมีความ น่าเชื่อถือสูง (หน่วยงานหรือองค์กรที่เข้ามาดูแลจะต้องมีการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานในระดับโลก ไม่เช่นนั้นอาจกลายเป็นข้อเสียแทน) สำหรับข้อเสียของการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์คือ ความไม่ปลอดภัย ความไม่น่าเชื่อถือ และมีความเสี่ยง เนื่องจากการทำเป็นอิเล็กทรอนิกส์ข้อมูลทุกอย่างมันเหมือนอยู่ในกล่องดำปัญหาคือเราไม่รู้ว่าข้างในมันคืออะไร เพราะมันถูกใส่รหัสซ่อนรหัสเข้าไป ซึ่งจริงๆ แล้วเพื่อป้องกันระบบ ถ้าคนควบคุมดูแลไม่ดีไม่ได้มาตรฐานมันจะกลายเป็นเอื้อ ประโยชน์ให้เกิดการบิดเบือนหรือโกงการเลือกตั้งขึ้นมาได้

(๑) ข้อเสียที่สำคัญที่สุดของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์เป็นเรื่องของการประชาสัมพันธ์ กล่าวคือ จะทำอย่างไรให้ประชาชนเกิดการยอมรับประชาชนต้องยอมรับเครื่องก่อนว่าเครื่องมือเชื่อถือได้ เชื่อมั่นได้ กต ๑ แล้วออกมาเป็น ๑ การรวมผลคะแนนจากการลงคะแนนตั้งแต่ ๐๘.๐๐-๑๗.๐๐ นาฬิกา ผลคะแนนเป็นไปตามนั้นจริง ๆ เขาเรียกว่าความเชื่อมั่น ซึ่งจริง ๆ แล้ว เครื่องมันก็ ผ่านการทดสอบทดลองมาแล้ว มันเป็นไปตามมาตรฐานสากลที่เขาทดสอบกันอยู่แล้ว แต่ว่า จะทำอย่างไรให้ทั้งผู้สมัครเอง และประชาชนยอมรับ

(๒) การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิใช้เครื่องลงคะแนนเป็นอย่างไร เราต้องเน้นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกมาทดลองใช้จนเกิดความเคยชินกับเครื่องลงคะแนน เพราะการ เปลี่ยนแปลงกระบวนการ ทศน์จากการกามาเป็นกตมันเป็นเรื่องยาก การเปลี่ยนระบบอนาล็อกมาเป็น อิเล็กทรอนิกส์ ประชาชน เขารับลำบาก โดยเฉพาะคนรุ่นเก่า ไม่คุ้นชินกับเทคโนโลยี จะต้องใช้เวลาหน่อยในการสร้างให้เขาเกิดความเคยชินกับเทคโนโลยี

แนวทางนำมาพัฒนา

การนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยโดยการนำ ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยถือว่ามีความเหมาะสม กล่าวคือ ถ้าหน่วยงานหรือองค์กรจัดการเลือกตั้งมีมาตรฐานเพียงพอ ระบบเลือกตั้ง อิเล็กทรอนิกส์ก็จะค่อนข้าง เหมาะสม แต่พอเป็นในระดับโลก ก็จะมีการแทรกแซงทางการเมืองเกิดขึ้น ประเทศอื่น ๆ ที่เป็น มหาอำนาจจะสามารถแทรกแซงได้ ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยในการพัฒนาประสิทธิภาพ ในการเลือกตั้งได้มาก การประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีสิทธิใช้เครื่องลงคะแนนเป็นอย่างไร เราต้องเน้นการ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนออกมาทดลองใช้จนเกิดความเคยชินกับเครื่องลงคะแนน เพราะการ เปลี่ยนแปลงกระบวนการ ทศน์จากการกามาเป็นกตมันเป็นเรื่องยาก การเปลี่ยนระบบอนาล็อกมาเป็น อิเล็กทรอนิกส์ ประชาชนเขารับลำบาก โดยเฉพาะคนรุ่นเก่า ไม่คุ้นชินกับเทคโนโลยี จะต้องใช้เวลา หน่อยในการสร้างให้เขาเกิดความเคยชินกับเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

- ๑.การให้ความรู้กระบวนการวิธีใช้เครื่องลงคะแนนกับผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง
- ๒.การพัฒนาาระบบลงคะแนนเป็นแบบที่มีน้ำหนักเบา
- ๓.การทำความเข้าใจกับผู้ใช้งาน เช่น นักการเมือง/ประชาชน
- ๔.ขยายสู่การเลือกตั้งทุกระดับ

ภาคผนวก

สรุปการให้สัมภาษณ์บุคคลไม่ประสงค์ออกนาม

๑. ข้อดี-ข้อเสียของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมคืออะไร

ตอบ ข้อดีของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมคือ ความเข้าถึงได้ง่ายของผู้ที่ไปลงคะแนนเสียง

(๑) การเกิดบัตรเสีย เพราะมีบางคนที่ไม่คุ้นเคยกับตัวบัตร ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านความรู้หรือมีความตั้งใจทำบัตรเสีย

(๒) ความคลาดเคลื่อนในประเด็นบัตรหายจากการเคลื่อนย้ายหีบบัตร

๒. ข้อดี-ข้อเสียของการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์คืออะไร

ตอบ ข้อดีของการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีหลายประการ ได้แก่

(๑) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความง่าย สะดวก และเข้าถึงได้ง่าย

(๒) หากบริหารจัดการดี ๆ การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์จะสามารถลดงบประมาณได้เป็นจำนวนมาก ในระยะยาว

(๓) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความรวดเร็วในการนับคะแนน

(๔) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถตรวจสอบจำนวนคนที่มาลงคะแนนได้ระหว่างจำนวนคะแนนเสียงกับคนที่ลงคะแนนในพื้นที่ จะไม่มี การลงคะแนนเยอะเกินกว่าที่ควรจะเป็น

(๕) การลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์มีความปลอดภัยและมีความน่าเชื่อถือสูง

๓. การนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยมากน้อยเพียงใด

ตอบ การนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยถือว่ามีความเหมาะสม

๔. ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการเลือกตั้งของไทยได้มากน้อยเพียงใด

ตอบ ระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยให้การพัฒนาประสิทธิภาพในการเลือกตั้งได้มาก แต่ทุกอย่างมันต้องเอื้อกันหมด

สรุปการให้สัมภาษณ์บุคคลไม่ประสงค์ออกนาม

๑. ข้อดี – ข้อเสีย ของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมคืออะไร
- ตอบ ข้อดีของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิม ได้แก่
- (๑) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมง่าย
 - (๒) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมลงทุนไม่มากในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง แต่ในระยะยาวอาจจะมีค่าใช้จ่ายมากก็ได้ในการลงทุนพิมพ์บัตร
 - (๓) กรรมการประจำหน่วย ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไม่ต้องมีการศึกษาทำความเข้าใจการเลือกตั้ง แบบเดิม
- สำหรับข้อเสียของการเลือกตั้งแบบเดิม (ใช้บัตรเลือกตั้ง) มีหลายประการ ได้แก่
- (๑) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมมีบัตรเสียจำนวนมาก
 - (๒) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมเสียงบประมาณในการจ้างบุคลากร และเสียเวลาในการวินิจฉัยบัตร/บัตรเสียของกรรมการประจำหน่วย
 - (๓) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมมีปัญหาโต้แย้ง/เรื่องร้องคัดค้านของผู้สมัครหรือผู้มีสิทธิที่ไม่เห็นด้วยกับการวินิจฉัยบัตร/บัตรเสียของกรรมการประจำหน่วย
 - (๔) ในการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมการพิมพ์บัตรแต่ละครั้งมันเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม (เลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ใช้บัตรประมาณร้อยล้านฉบับ) สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตรแต่ละ ครั้งรวมถึงค่าใช้จ่ายในการทำลายบัตรเลือกตั้ง และค่าสถานที่เก็บบัตรเลือกตั้ง
๒. ข้อดี-ข้อเสียของการลงคะแนนเลือกตั้งด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์คืออะไร
- จุดเด่นของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์มีหลายประการ ได้แก่
- (๑) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์ไม่มีบัตรเสีย
 - (๒) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์สะดวกรวดเร็ว ไม่เสียเวลาในการนับคะแนน ไม่เสียเวลาในการวินิจฉัยบัตร ไม่มีปัญหาในการโต้แย้งเรื่องคัดค้านการวินิจฉัยบัตร
 - (๓) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำลายบัตรเลือกตั้ง
 - (๔) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถนำเครื่องลงคะแนนมาใช้ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปได้ซึ่งจะคุ้มค่ากว่าการเลือกตั้งแบบเดิม
 - (๕) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้ได้ในการเลือกตั้งทุกรูปแบบ ทั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการลงประชามติ
 - (๖) การลงคะแนนเลือกตั้งแบบอิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ประชาชนสะดวกและง่ายต่อการลงคะแนน เดิมที่ต้องมากา เปลี่ยนจากกามาเป็นกด มันก็จะง่ายขึ้น สะดวก รวดเร็วมากขึ้น

สรุปการให้สัมภาษณ์บุคคลไม่ประสงค์ออกนาม

๑. ข้อดี-ข้อเสียของการลงคะแนนเลือกตั้งแบบเดิมและระบบอิเล็กทรอนิกส์คืออะไร

ตอบ การเลือกตั้งแบบเดิมไม่เป็นที่ยอมรับในเรื่องความโปร่งใส

๒. การนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้มีความเหมาะสมกับประเทศไทยมากน้อยเพียงใด

ตอบ ปัญหาในการนำระบบเลือกตั้งอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในประเทศไทย ต้องมีคุณสมบัติของเครื่องลงคะแนนระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะต้องมีความสมรรถนะขั้นสูงและมีความสามารถในการป้องกันการแทรกแซงจากผู้ไม่ประสงค์ดี มีระบบการแจ้งเตือนการลงคะแนน ที่จะทำให้ผลคะแนนไม่เป็นโมฆะ